

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 27. 2. 2023
COM(2023) 96 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

**o vykonávaní nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 184/2005 z 12. januára
2005 o štatistike Spoločenstva v oblasti platobnej bilancie, medzinárodného obchodu
so službami a priamych zahraničných investícií**

1. Úvod

Hlavným cieľom nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 184/2005 o štatistike Spoločenstva v oblasti platobnej bilancie, medzinárodného obchodu so službami a priamych zahraničných investícií¹ je stanoviť spoločné pravidlá a štandardy kvality pre štatistiku EÚ, ktorá sa pravidelne vypracúva v týchto troch oblastiach.

Podľa článku 12 musí Komisia predložiť Európskemu parlamentu a Rade prvú správu o vykonávaní nariadenia do 28. februára 2018 a potom každých päť rokov. V tejto správe sa najmä:

1. vyhodnotí kvalita údajov o platobnej bilancii, medzinárodnom obchode so službami a priamych zahraničných investíciách;
2. posúdia prínosy týchto štatistických informácií pre EÚ, členské štáty, ich poskytovateľov a používateľov v porovnaní s nákladmi;
3. na základe výsledkov hodnotenia určia oblasti zlepšenia a všetkých potrebných zmien.

V tejto správe sa skúmajú najdôležitejšie aspekty vykonávania nariadenia (ES) č. 184/2005 v členských štátoch a opatrenia prijaté Komisiou na zabezpečenie vysokej kvality európskej štatistiky platobnej bilancie, medzinárodného obchodu so službami a priamych zahraničných investícií.

2. VYKONÁVACIE OPATRENIA

Komisia od prijatia nariadenia (ES) č. 184/2005 prijala tieto právne akty:

1. nariadenie Komisie (ES) č. 601/2006²;
2. nariadenie Komisie (ES) č. 602/2006³;
3. nariadenie Komisie (ES) č. 1055/2008⁴;
4. nariadenie Komisie (ES) č. 707/2009⁵;
5. nariadenie Komisie (EÚ) č. 555/2012⁶;

¹ Ú. v. EÚ L 35, 8.2.2005, s. 23.

² Nariadenie Komisie (ES) č. 601/2006 z 18. apríla 2006, ktorým sa vykonáva nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 184/2005, pokiaľ ide o formát a postup zasielania údajov (Ú. v. EÚ L 106, 19.4.2006, s. 7).

³ Nariadenie Komisie (ES) č. 602/2006 z 18. apríla 2006, ktorým sa upravuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 184/2005 prostredníctvom aktualizácie požiadaviek na údaje (Ú. v. EÚ L 106, 19.4.2006, s. 10).

⁴ Nariadenie Komisie (ES) č. 1055/2008 z 27. októbra 2008, ktorým sa vykonáva nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 184/2005, pokiaľ ide o kritériá kvality a podávanie správ o kvalite pre štatistiku v oblasti platobnej bilancie (Ú. v. EÚ L 283, 28.10.2008, s. 3).

⁵ Nariadenie Komisie (ES) č. 707/2009 z 5. augusta 2009, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 184/2005 o štatistike Spoločenstva v oblasti platobnej bilancie, medzinárodného obchodu so službami a priamych zahraničných investícií, pokiaľ ide o aktualizáciu požiadaviek na údaje (Ú. v. EÚ L 204, 6.8.2009, s. 3).

⁶ Nariadenie Komisie (EÚ) č. 555/2012 z 22. júna 2012, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 184/2005 o štatistike Spoločenstva v oblasti platobnej bilancie, medzinárodného obchodu so službami a priamych zahraničných investícií, pokiaľ ide o aktualizáciu požiadaviek na údaje a definícií (Ú. v. EÚ L 166, 27.6.2012, s. 22).

6. delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2019/505⁷.

Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1013⁸, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 184/2005, sa uvedené nariadenie zosúladiť s článkami 290 a 291 ZFEÚ tým, že sa vykonávacie právomoci prenesené uvedeným nariadením na Komisiu nahradili právomocami prijať delegované a vykonávacie akty.

V uvedených právnych aktoch sa stanovuje požadovaný formát a postup predkladania údajov členskými štátmi Eurostatu, aktualizácia požiadaviek na údaje a harmonogram a kritériá kvality vnútroštátnych správ o kvalite. Okrem toho šieste vydanie Manuálu Medzinárodného menového fondu (MMF) o platobnej bilancii a medzinárodnej investičnej pozícii (BPM6) uverejnené v roku 2009 poskytuje koncepčný rámec na zostavovanie štatistiky platobnej bilancie a štatistiky medzinárodnej investičnej pozície členskými štátmi MMF. Stanovujú sa v ňom jednotné definície a klasifikácie, aby sa vytvoril spoločný základ pre zber a zostavovanie údajov o vonkajšom vývoji a aby sa uľahčilo porovnávanie údajov z rôznych krajín. Na európskej úrovni sú požiadavky, ktoré má spĺňať štatistika platobnej bilancie, stanovené v nariadení Komisie (EÚ) č. 555/2012, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 184/2005.

3. HLAVNÉ DOTKNUTÉ SÚBORY ÚDAJOV

Štatistika platobnej bilancie poskytuje komplexné informácie o transakciách medzi vykazujúcim hospodárstvom a zahraničím. Nariadenie (ES) č. 184/2005 sa týka zberu týchto piatich súborov údajov:

- mesačná štatistika platobnej bilancie,
- štvrťročná štatistika platobnej bilancie a medzinárodnej investičnej pozície,
- ročná štatistika medzinárodného obchodu so službami,
- transakcie priamych zahraničných investícií (vrátane dôchodkov),
- pozície priamych zahraničných investícií.

Pre každý z týchto súborov údajov zbiera Eurostat údaje od členských štátov a používa ich na zostavenie agregátov EÚ, ktoré sa zverejňujú v online referenčnej databáze Eurostatu spolu s údajmi jednotlivých členských štátov.

Mesačné údaje o platobnej bilancii a prvé štvrťročné predbežné ukazovatele platobnej bilancie odvodené z mesačných odhadov sú k dispozícii sedem týždňov po skončení referenčného obdobia. Prvé odhady štvrťročnej platobnej bilancie/medzinárodnej investičnej pozície sa zverejňujú 14 týždňov po skončení referenčného obdobia. Štvrťročná platobná bilancia zahŕňa oveľa širší súbor informácií než mesačné predbežné odhady a je podrobnejšia. Pokiaľ ide o finančnú stránku, súbežné a konzistentné zostavovanie finančného účtu platobnej bilancie, investičných dôchodkov a medzinárodnej investičnej pozície zlepšuje kvalitu štvrťročných odhadov a umožňuje komplexnejšiu analýzu cezhraničných vzťahov. Štvrťročná platobná bilancia/medzinárodná investičná pozícia zahŕňa aj zemepisné členenie hlavných ekonomických partnerov, najmä najdôležitejších rozvinutých a rozvíjajúcich sa ekonomík.

⁷ Delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2019/505 z 19. decembra 2018, ktorým sa mení príloha I k nariadeniu Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 184/2005, pokiaľ ide o úrovne zemepisného členenia (Ú. v. EÚ L 85, 27.3.2019, s. 1).

⁸ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1013 z 8. júna 2016, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 184/2005 o štatistike Spoločenstva v oblasti platobnej bilancie, medzinárodného obchodu so službami a priamych zahraničných investícií (Ú. v. EÚ L 171, 29.6.2016, s. 144).

Okrem štvrťročných publikácií sa raz ročne zverejňuje podrobnejšia štatistika medzinárodného obchodu so službami a priamych zahraničných investícií (PZI). Ročné údaje o priamych zahraničných investíciách obsahujú viac informácií než štvrťročné údaje o priamych zahraničných investíciách, a to z dôvodu dostupnosti ročných účtovných závierok podnikov. Vďaka väčšiemu množstvu informácií a úplnejším kontrolám kvality stavov priamych zahraničných investícií je možné vypočítať rôzne zložky ich zmien a dôchodky z priamych zahraničných investícií. Dôležitým zlepšením je, že Eurostat zaviedol zber údajov pre členské štáty o stavoch priamych zahraničných investícií v tuzemsku podľa hospodárstva investujúceho na konečnej úrovni. Cieľom tohto dobrovoľného zberu údajov je ukázať „skutočný“ pôvod priamych zahraničných investícií – investora na konečnej úrovni. Ročné údaje o medzinárodnom obchode so službami sú rozčlenené podľa komplexného zoznamu položiek služieb a zemepisného členenia na úrovni Geo 5. Údaje predkladajú členské štáty deväť mesiacov po skončení referenčného obdobia a zverejňujú sa približne o dva a pol až tri mesiace neskôr. Ročná štatistika priamych zahraničných investícií obsahuje údaje o tokoch a stavoch podľa druhu nástroja, partnerskej krajiny a ekonomickej činnosti. Okrem toho sa vyžaduje samostatná štatistika priamych zahraničných investícií za účelovo vytvorené rezidentské subjekty. Údaje predkladajú členské štáty deväť mesiacov po skončení referenčného obdobia a zverejňujú sa približne o tri mesiace neskôr.

4. KVALITA ZOSTAVOVANEJ ŠTATISTIKY

Podľa článku 4 ods. 2 nariadenia (ES) č. 184/2005 musia členské štáty predložiť Komisii správu o kvalite poskytnutých údajov. Okrem toho sa v článku 4 ods. 4 uvádza, že kvalita údajov poskytnutých Eurostatu sa má vyhodnotiť na základe správ o kvalite s pomocou Výboru pre Európsky štatistický systém (Výbor pre ESS). Nasledujúca analýza sa týka záverov najnovších dostupných správ o kvalite (t. j. správ za rok 2022, ktoré sa vzťahujú na údaje predložené členskými štátmi v roku 2021).

4.1. Metodická spoľahlivosť a štatistické postupy

Metodická spoľahlivosť a štatistické postupy, pojmy, definície a postupy používané na zostavovanie štatistiky platobnej bilancie, medzinárodného obchodu so službami, priamych zahraničných investícií a medzinárodnej investičnej pozície sú celkovo v súlade so zásadami a usmerneniami uvedenými v manuáli BPM6, pričom sa zohľadňujú osobitosti dohodnuté na úrovni EÚ týkajúce sa zostavovania agregátov za eurozónu a za EÚ.

4.2. Včasnosť a časová presnosť

Časová presnosť mesačnej a štvrťročnej štatistiky platobnej bilancie, štvrťročnej štatistiky medzinárodnej investičnej pozície, ročnej štatistiky medzinárodného obchodu so službami a priamych zahraničných investícií sa v porovnaní s predchádzajúcou správou o kvalite za rok 2021, ktorá sa vzťahovala na údaje z roku 2020, zhoršila, pričom ďalšie štyri členské štáty dodali súbory údajov po stanovenom termíne.

4.3. Relevantnosť

Keďže cieľom nariadenia (ES) č. 184/2005 bolo reagovať na potreby používateľov údajov, je dôležité analyzovať, ako sa tieto údaje používajú, a určiť prínosy štatistiky platobnej bilancie pre používateľov.

Štatistiku platobnej bilancie intenzívne využívajú pri tvorbe politiky príslušné vnútroštátne a medzinárodné inštitúcie. Túto štatistiku využíva Európska komisia a Rada, Európska centrálna banka (ECB) a Eurosystem, Medzinárodný menový fond (MMF), Banka pre

medzinárodné zúčtovanie (BIS), Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD), ako aj skupiny G7 a G20.

Štatistika platobnej bilancie a štatistika medzinárodnej investičnej pozície sa využívajú na účely menovej politiky. Štatistika výmeny tovaru a služieb sa v kombinácii s ďalšími ukazovateľmi používa na posúdenie inflačného tlaku vonkajšieho dopytu na ekonomiky, ako aj na kvantifikovanie prínosu čistého vývozu k hrubému domácomu produktu. Údaje o platobnej bilancii a medzinárodnej investičnej pozícii sa používajú aj na posúdenie udržateľnosti salda vývozu a dovozu vnútroštátnych ekonomík s vlastnou menou alebo menovej únie (napr. eurozóny), do ktorej vnútroštátne ekonomiky patria, a možného tlaku na výmenný kurz. Okrem toho sa údaje o platobnej bilancii a medzinárodnej investičnej pozícii vo veľkej miere používajú v rámci postupu pri makroekonomickej nerovnováhe (PMN).

Štatistiku platobnej bilancie obsahujú aj konvergenčné správy o jednotlivých členských štátoch, ktoré sa ešte nezúčastňujú na hospodárskej a menovej únii (HMÚ); tieto správy pripravuje a zverejňuje Európska komisia a Európska centrálna banka.

Platobná bilancia sa výslovne uvádza v článkoch 143 a 144 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, podľa ktorých musí Komisia pravidelne informovať Radu o vývoji situácie platobnej bilancie v členských štátoch, ktoré sa nezúčastňujú na hospodárskej a menovej únii.

Vývoj na bežnom účte v prípade jednotlivých členských štátov sa analyzuje v súvislosti s ich konkurencieschopnosťou, zatiaľ čo štatistika priamych a portfóliových investícií sa používa na analýzu atraktivity členských štátov pre medzinárodných investorov.

Štatistika platobnej bilancie by mala byť konzistentná s ostatnými kľúčovými štatistikami zbieranými v súvisiacich štatistických oblastiach s významom pre EÚ, ako napríklad:

- hrubý domáci produkt (zahŕňajúci cezhraničné transakcie s tovarom a so službami) vrátane rýchlych odhadov, pre ktoré sú potrebné ukazovatele mesačnej platobnej bilancie,
- hrubý národný dôchodok (zahŕňajúci cezhraničné transakcie s tovarom a so službami, ako aj dôchodok),
- účty zahraničia v štvrt'ročných sektorových účtoch za EÚ a eurozónu vrátane finančných účtov.

Okrem hlavných agregátov sú pre niektorých používateľov mimoriadne relevantné tieto osobitné položky:

- podrobné informácie o medzinárodnom obchode so službami, ktoré Eurostat zverejňuje ročne, sú dôležité pre obchodné rokovania a vymedzenie colných politík,
- zemepisné členenie štatistiky platobnej bilancie pomáha monitorovať interakcie medzi krajinami EÚ a krajinami mimo EÚ,
- zloženie finančných tokov a stavov (vo forme priamych, portfóliových a ostatných investícií) je rozhodujúce na posúdenie finančnej stability,
- podrobné informácie o tokoch priamych zahraničných investícií sú dôležité na meranie stupňa otvorenosti určitých trhov alebo na posúdenie celkovej ziskovosti investovaného priameho investičného kapitálu prostredníctvom štatistiky dôchodkov a pozícií.

Členovia pracovnej skupiny pre platobnú bilanciu uznávajú, že vykonávanie nariadenia (ES) č. 184/2005 viedlo k niekoľkým zmenám, ktorými sa zlepšila kvalita štatistiky platobnej bilancie z viacerých hľadísk. Pri hodnotení prínosov tohto nariadenia pre vnútroštátnych zostavovateľov a používateľov údajov boli členovia pracovnej skupiny pre platobnú bilanciu

požiadaní, aby udelili body od 1 do 5 (bodové hodnotenie 1 znamená najmenší prínos, bodové hodnotenie 5 znamená najvyšší prínos), pričom výsledky sú takéto:

- priemerné bodové ohodnotenie dostupnosti podrobnejších údajov o platobnej bilancii, medzinárodnom obchode so službami a priamych zahraničných investíciách pre používateľov údajov je 3,8,
- priemerné bodové ohodnotenie dostupnosti včasnejších a časovo presnejších údajov o platobnej bilancii, medzinárodnom obchode so službami a priamych zahraničných investíciách pre používateľov údajov je 3,9,
- priemerné bodové ohodnotenie zlepšenia konzistentnosti medzi údajmi platobnej bilancie a údajmi národných účtov je 4,4.

Pracovná skupina pre platobnú bilanciu ďalej konštatovala, že metodické zmeny a nové štandardy manuálu BPM6, ako aj zvýšená pozornosť venovaná údajom o medzinárodnej investičnej pozícii, ktoré boli na úrovni EÚ zavedené v roku 2014 nariadením Komisie (EÚ) č. 555/2012, viedli k tomu, že pre používateľov štatistických údajov, ktorí sa zaoberajú makroekonomickou politikou a ekonomickým výskumom, sa zabezpečila jasnosť a dôležité dodatočné informácie. Ďalším uznaným prínosom je skutočnosť, že nariadením sa zlepšila porovnateľnosť a konzistentnosť údajov medzi členskými štátmi.

Pri analýze úplnosti údajov si pracovná skupina pre platobnú bilanciu všimla v porovnaní s predchádzajúcou správou o kvalite mierne zlepšenie, najmä v prípade štvrťročnej platobnej bilancie a priamych zahraničných investícií. Pokiaľ ide o mesačnú a štvrťročnú platobnú bilanciu a štvrťročnú medzinárodnú investičnú pozíciu za referenčné mesiace v roku 2021, požiadavky na 100 % splnilo všetkých 27 členských štátov. Úplnosť údajov týkajúcich sa štatistiky medzinárodného obchodu so službami bola v priemere 99 %. Priemerná miera úplnosti v EÚ sa v prípade tokov priamych zahraničných investícií aj stavov priamych zahraničných investícií odhadla na 98 %.

4.4. Prístupnosť

Údaje s príslušnými metaúdajmi sú k dispozícii aj na vnútroštátnych webových sídlach, avšak s určitými obmedzeniami vyplývajúcimi z vnútroštátnych politík týkajúcich sa šírenia údajov, ktoré sa uplatňujú na vnútroštátne údaje a údaje zasielané Eurostatu. Eurostat zverejňuje mesačnú a štvrťročnú platobnú bilanciu, štvrťročnú medzinárodnú investičnú pozíciu a preceňovania, ročnú štatistiku medzinárodného obchodu so službami a údaje o priamych zahraničných investíciách vo svojej verejnej databáze.

Dostupnosť údajov pre konečných používateľov sa zlepšila, pričom 23 členských štátov považuje za publikovateľných 100 % hlavných položiek štvrťročnej platobnej bilancie a 24 členských štátov považuje za publikovateľnú štvrťročnú medzinárodnú investičnú pozíciu. Niektoré členské štáty označujú svoje vnútroštátne údaje ako „nepublikovateľné“ alebo „dôverné“. Táto okolnosť obmedzuje hodnotu štatistických informácií, ktoré sa môžu poskytnúť používateľom.

Vo všeobecnosti údaje o platobnej bilancii, medzinárodnej investičnej pozícii, medzinárodnom obchode so službami a priamych zahraničných investíciách slúžia širokému okruhu používateľov. Vo veľkej miere sa využívajú pri tvorbe politiky EÚ a využívajú ich aj podniky a akademickí používatelia pri makroekonomickej analýze, ako aj široká verejnosť.

4.5. Presnosť a spoľahlivosť

Na účtoch tovarov, služieb a druhotných dôchodkov boli v prípade mesačnej a štvrťročnej platobnej bilancie zaznamenané relatívne malé revízie. Účet prvotných dôchodkov bol viac

ovplyvnený revíziami, čo sa dalo pripísať najmä dôchodkom z priamych investícií. Jedným z dôvodov je, že informácie o priamych investíciách a ich dôchodkových zložkách sú úplnejšie na ročnom základe, keď sú k dispozícii ročné účtovné závierky spoločností. Aritmetické priemery revízií boli vo všeobecnosti vyššie v prípade položiek finančného účtu než v prípade položiek bežného účtu, zatiaľ čo rozsah revízií v prípade hlavných položiek medzinárodnej investičnej pozície bol oveľa menej významný než pri platobnej bilancii.

4.6. Koherentnosť a porovnateľnosť

4.6.1. Vnútoraná konzistentnosť

Dodržiavanie pravidiel integrity je celkovo uspokojivé. Neexistujú takmer žiadne nezrovnalosti medzi štvrťročnými a ročnými údajmi o medzinárodnom obchode so službami a priamych zahraničných investíciách. Členské štáty vynaložili značné úsilie na zníženie rozsahu chýb a opomenutí, ako sa ukázalo v súvislosti s bežným účtom a medzinárodnou investičnou pozíciou. V niektorých prípadoch však ich rozsah stále zostáva značný⁹.

4.6.2. Vonkajšia konzistentnosť

Celková situácia v EÚ, pokiaľ ide o konzistentnosť medzi štatistikou platobnej bilancie a štatistikou medzinárodného obchodu s tovarom, zostáva dobrá, pričom nezrovnalosti sa zvyčajne vysvetľujú metodickými rozdielmi vyplývajúcimi z dvoch rôznych štandardov zaznamenávania (BPM6 a IMTS 2010). Úplnú alebo veľmi dobrú konzistentnosť medzi bežným účtom platobnej bilancie a národnými účtami bolo možné pozorovať vo viacerých členských štátoch, zatiaľ čo v prípade niektorých iných členských štátov existujú niekedy aj významné rozdiely. Eurostat a členské štáty identifikovali niekoľko dôvodov nekonzistentnosti, napríklad rôzne postupy zostavovania štatistík, rôzne zdroje údajov, vplyv ročníkov a revízií, ako aj rozdielny výklad štatistických manuálov a príručiek. Spoločné úsilie členských štátov, ECB a Eurostatu by mohlo pomôcť minimalizovať nezrovnalosti v budúcich kolách zostavovania štatistík¹⁰.

4.6.3. Asymetrie

Asymetrie v rámci EÚ sú aj naďalej problematické. V obchode so službami boli zaznamenané relatívne asymetrie, pričom medián v prípade služieb spolu v členských štátoch predstavoval 10 %. Najvyšší medián bol zaznamenaný v prípade finančných služieb (24 %), za ktorými nasledovali telekomunikačné, počítačové a informačné služby (22 %). V prípade zložiek bežného účtu zostali asymetrie v priebehu času pomerne stabilné a v prípade tokov priamych investícií sa dokonca mierne zvýšili. Pretrvávajúce bilaterálne asymetrie a asymetrie na úrovni agregátov v rámci EÚ – rozdiely v štatistikách vykazovaných členskými štátmi a štatistikách vykazovaných partnerskými členskými štátmi – viedli k otázkam týkajúcim sa interpretácie štatistík používateľmi údajov. Bilaterálne asymetrie, asymetrie v rámci EÚ, ako aj asymetrie mimo EÚ majú negatívny vplyv na porovnateľnosť údajov medzi krajinami a hospodárskymi zónami a ich celkovú kvalitu. Zníženie týchto asymetrií by bolo významným krokom k zvýšeniu dôvery v oficiálnu štatistiku.

⁹ [Quality report on balance of payments \(BOP\), international investment position \(IIP\), international trade in services \(ITS\) and foreign direct investment statistics \(FDI\) – 2022 edition \(Správa o kvalite štatistiky platobnej bilancie, medzinárodnej investičnej pozície, medzinárodného obchodu so službami a priamych zahraničných investícií – vydanie z roku 2022\).](#)

¹⁰ V januári 2022 ECB a Eurostat prvýkrát predložili Výboru pre menovú a finančnú štatistiku a štatistiku platobnej bilancie spoločnú správu ECB a Eurostatu o nezrovnalostiach medzi národnými účtami a platobnou bilanciou, ktoré sa týkali štvrťročných finančných a nefinančných účtov. Touto prácou by sa malo ďalej podporiť úsilie vnútroštátnych zostavovateľov údajov, ktoré v tejto súvislosti vynakladajú.

4.7. Tvorba a šírenie štatistiky platobnej bilancie počas obmedzenia pohybu v súvislosti s pandémiou COVID-19

Vplyv pandémie COVID-19 na oficiálnu štatistiku bol relevantný najmä pre centrálné banky a národné štatistické úrady. Zostavovatelia štatistík si museli poradiť s nedostatkom zdrojových údajov v dôsledku pandémie a zapojili sa do metodických intervencií na riešenie súvisiacich problémov. Zostavovanie štatistiky platobnej bilancie a medzinárodnej investičnej pozície bolo v dôsledku vplyvu pandémie COVID-19 na respondentov náročnejšie. Údaje boli preto menej porovnateľné v rôznych časových rámcoch a/alebo menej reprezentatívne. Imputácia chýbajúcich hodnôt bola založená na dodatočných zdrojoch údajov, úpravách metodiky výberu vzoriek alebo štatistických technikách. Medzi výzvy pre zostavovateľov a používateľov štatistík patrila presnosť agregátov za EÚ, oneskorenia v dostupnosti zdrojov pre oficiálne štatistiky, ako aj väčšia neistota a revízie údajov¹¹. Presnosť a spoľahlivosť boli najviac ovplyvnené na začiatku pandémie, keď ešte neboli dobre zavedené zmiernujúce opatrenia.

5. NÁKLADY A ZAŤAŽENIE SÚVISIACE SO ŠTATISTIKOU PLATOBNEJ BILANCIE

Pri zostavovaní štatistiky platobnej bilancie, medzinárodného obchodu so službami a priamych zahraničných investícií vnútroštátni zostavovatelia údajov uviedli, že používajú údaje z primárnej štatistiky, pričom vychádzajú napríklad z colných údajov, údajov zo zisťovania o obchode s tovarom v rámci Únie, údajov z registrov podnikov a od daňovej správy, údajov o nehnuteľnostiach alebo zo štatistiky cestovného ruchu. Pre členské štáty je ťažké oddeliť osobitné náklady na zber a tvorbu údajov podľa nariadenia (ES) č. 184/2005 od celkových nákladov, ktoré súvisia so zberom údajov na iné účely.

Členovia pracovnej skupiny pre platobnú bilanciu odhadujú priame vstupy práce potrebné na tvorbu a šírenie štatistiky platobnej bilancie v EÚ na približne 557 ekvivalentov plného pracovného času (na základe informácií z 19 členských štátov). Po rozčlenení získaných informácií podľa čiastkových zložiek platobnej bilancie sa zistilo, že súborom údajov, ktorý absorbuje najviac vstupov, je štvrtročná platobná bilancia, ktorá si vyžaduje 60,2 % zdrojov. Za ňou nasleduje mesačná štatistika platobnej bilancie (19,7 %), medzinárodný obchod so službami (11,9 %) a priame zahraničné investície (8,1 %).

Zo spätnej väzby od členských štátov vyplýva, že ak by sa údaje Eurostatu na základe nariadenia (ES) č. 184/2005 nepredkladali, možné úspory by predstavovali 13,2 % ekvivalentov plného pracovného času. Údaje o platobnej bilancii sú potrebné aj na vnútroštátne účely a členské štáty ich zbierali už pred nadobudnutím účinnosti nariadenia. Na splnenie jeho požiadaviek sú preto potrebné len obmedzené dodatočné zdroje. Zohľadniť treba aj to, že požiadavky nariadenia (ES) č. 184/2005 a požiadavky iných vnútroštátnych a medzinárodných organizácií (najmä ECB a MMF) na údaje sa vo veľkom rozsahu prekrývajú. Údaje, ktoré členské štáty zostavujú osobitne pre nariadenie (ES) č. 184/2005, sa nedajú odlišiť od iných údajov, ktoré sa zostavujú na splnenie iných požiadaviek na údaje.

V prípade „ostatných nákladov“ boli členské štáty požiadané, aby posúdili dôsledky *ad hoc* zisťovaní.

Pokiaľ ide o zaťaženie respondentov v súvislosti so zberom údajov o platobnej bilancii, medzinárodnom obchode so službami a priamych zahraničných investíciách, niekoľko

¹¹ Eurostat a ECB zverejnili metodickú poznámku pre členské štáty o tom, ako riešiť výzvy: *Guidance on the compilation of balance of payments statistics in the context of the COVID-19 crisis* (Usmernenie k zostavovaniu štatistiky platobnej bilancie v kontexte krízy COVID-19), Eurostat, riaditeľstvo C, oddelenie C5 – Integrované globálne účty a platobná bilancia – Európska centrálna banka, generálne riaditeľstvo, odbor štatistiky – Externá štatistika a sektorové účty, 1. júl 2020.

členských štátov uviedlo, že náklady respondentov na zisťovania odhadujú na 1,4 milióna EUR (zisťovania v oblasti informačných technológií) až 22,8 milióna EUR (úplné pokrytie čiastkových zložiek platobnej bilancie). Členské štáty takisto uviedli, že zisťovania predstavujú pre malé a stredné podniky vyššie zaťaženie, pretože sa na ne môžu vzťahovať rôzne spravodajské povinnosti.

Od poslednej správy o vykonávaní uverejnenej 26. januára 2018 Eurostat podporil členské štáty, pokiaľ ide o vykonávanie koncepcií a metód makroekonomickej štatistiky vrátane štatistiky platobnej bilancie, sumou 1,7 milióna EUR.

6. OBLASTI MOŽNÉHO ZLEPŠENIA A ZMIEN

Členské štáty vo všeobecnosti zdôraznili význam medzinárodnej spolupráce. Oceňujú úlohu Eurostatu pri poskytovaní pracovnej skupiny pre platobnú bilanciu ako fóra pre štruktúrovanú výmenu názorov, skúseností a osvedčených postupov v otázkach súvisiacich s nariadením (ES) č. 184/2005. Získaná spätná väzba celkovo povzbudzuje Eurostat k ďalšej spolupráci s partnerskými medzinárodnými organizáciami s cieľom harmonizovať požiadavky na vykazovanie údajov, ako aj koncepcie a metodiku v rôznych štatistických oblastiach. Niektoré členské štáty zdôrazňujú potrebu usmernenia k výkladu štatistických manuálov a príručiek, čo potvrdzuje význam metodického poradenstva Eurostatu týkajúceho sa výkladu Európskeho systému účtov 2010 a manuálu BPM6 v spolupráci s ECB.

Okrem toho členské štáty uprednostňovali, aby medzinárodné usmernenia umožňovali respondentom používať ako zdrojové údaje podnikové účtovné informácie. V tejto súvislosti Eurostat vypracoval usmernenie, ako pripraviť štatistické odhady podľa účtovných štandardov IFRS 16, pričom zabezpečil, aby sa odhady riadili podmienkami podľa Európskeho systému účtov 2010 a manuálu BPM6. Členské štáty požadujú zjednodušenie štatistických pojmov, vďaka ktorému by sa znížili náklady a administratívne zaťaženie. Počas procesu aktualizácie manuálu BPM6 Eurostat pravidelne informuje členské štáty o všetkých relevantných zmenách a vyzýva ich, aby sa zúčastňovali na globálnych konzultáciách.

Okrem toho sú členské štáty naklonené podpore a výmene údajov tých subjektov, ktoré vytvárajú nové podniky vo viacerých krajinách. Zameraním sa na oblasť kryptoaktív, finančných technológií, online sprostredkovania alebo online služieb rezervovania ubytovania by sa zasa odstránili možné medzery v údajoch.

Viaceré členské štáty zdôraznili význam širšieho využívania a výmeny mikroúdajov a makroúdajov na vnútroštátnej a medzinárodnej úrovni. Budúci legislatívny akt umožňujúci členským štátom výmenu údajov s nečlenskými krajinami sa v tomto ohľade považuje za prínosný. Napríklad na údaje potrebné na zostavovanie priamych zahraničných investícií sa v súčasnosti vzťahujú vnútroštátne rámce zberu štatistických údajov, ktoré majú rôzne formy v závislosti od vnútroštátneho prístupu. Priame zahraničné investície sa považujú za vhodné pre rozsiahly systém spoločného využívania údajov a centralizovaný systém vykazovania pre nadnárodné podniky. Malo by sa posúdiť, či by štandardizované riešenie pre systém vykazovania v krajinách eurozóny priniesol integrovaný rámec vykazovania pre bankový sektor.

Podľa niektorých štátov by bolo vhodné preskúmať možnosť väčšieho využívania administratívnych údajov na európskej úrovni. Eurostat napríklad diskutoval s pracovnou skupinou pre platobnú bilanciu o možnosti použitia údajov zo systému na výmenu informácií o DPH (VIES) pre sektor služieb na úpravu služieb spolu v rámci EÚ a o použití údajov zo

zjednodušeného režimu jednotného kontaktného miesta (MOSS)/jednotného kontaktného miesta pre kategórie sektora služieb na účely platobnej bilancie.

Pokiaľ ide o existujúce požiadavky na údaje, členské štáty sú za zachovanie súčasných povinností bez zmeny nariadenia (ES) č. 184/2005 v krátkodobom a strednodobom horizonte. Súčasný zber mesačných údajov sa považoval za zaťažujúci a navrhlo sa znížiť úroveň jeho podrobnosti. Keďže zavedenie podrobnejšieho členenia by znamenalo oveľa vyššie náklady, takisto sa navrhlo jeho vynechanie v tejto fáze. Podrobnejšie členenie by mohlo znamenať aj viac údajov, ktoré menšie členské štáty označujú ako dôverné.

Niektoré členské štáty sa vyjadrili, že by uprednostnili prípadné jednotné predkladanie údajov, aby sa ušetrili náklady. Preto Eurostat dostáva údaje od členských štátov a postupuje ich partnerským medzinárodným organizáciám.

7. ZÁVERY

Nariadenie (ES) č. 184/2005 prispelo k ďalšej harmonizácii štatistiky platobnej bilancie, medzinárodnej investičnej pozície, medzinárodného obchodu so službami a priamych zahraničných investícií v celej EÚ, pomohlo zlepšiť včasnosť údajov a poskytnúť používateľom podrobnejšie údaje.

Členské štáty zdôraznili, že mesačný zber údajov sa považuje za zaťažujúci a nové premenné by znamenali vyššie náklady pre zostavovateľov štatistík a spravodajské jednotky. Vyjadrili určité obavy, že kvalita mesačnej platobnej bilancie sa nezlepší. Členské štáty by uprednostnili prístup, v rámci ktorého by sa nariadenie (ES) č. 184/2005 v krátkodobom a strednodobom horizonte nemenilo.

Celkovo sú závery v členských štátoch pomerne konzistentné, pokiaľ ide o význam spolupráce medzi členskými štátmi, Eurostatom a partnerskými medzinárodnými organizáciami. Eurostat prostredníctvom svojej pracovnej skupiny pre platobnú bilanciu poskytuje najmä fórum na podporu tvorby politiky založenej na faktoch v členských štátoch a na podporu makroekonomického rozvoja prostredníctvom poskytovania spoľahlivých údajov o platobnej bilancii, medzinárodnom obchode so službami a priamych zahraničných investíciách.